Bwletin y Farchnad HCC

Rhagfyr 2020

Cafodd y pandemig coronafeirws effaith ar bob agwedd ar y gadwyn cyflenwi cig coch yn ystod 2020. Wynebodd cig coch newidiadau o ran galw gan y sectorau manwerth a gwasanaeth bwyd. Achosodd hyn broblem o ddiffyg cydbwysedd yn y defnydd o garcasau ac ansefydlogrwydd ym mhrisiau'r farchnad yn ystod y cyfnod clo cyntaf. Bydd bwletin y farchnad y mis hwn yn bwrw golwg cyffredinol dros y tueddiadau a welwyd yn y farchnad cig coch yn ystod 2020.

GWARTHEG

Prisiau'r Farchnad

Yn ystod chwarter cyntaf 2020, roedd y prisiau pwysau marw am fustych yng Nghymru a Lloegr yn tueddu i fod yn is nag oeddynt flwyddyn yn gynharach. I ddechrau, daliodd prisiau gwartheg dethol eu tir yn dilyn cyhoeddi'r cyfnod clo cyntaf ar 23 Mawrth – er bod y sector gwasanaeth bwyd ar gau bron yn gyfan gwbl. Rhoddodd y newid yn y galw (o'r gwasanaeth bwyd i fanwerth) bwysau ar y farchnad gig eidion, a dechreuodd y prisiau pwysau marw ddisgyn yn ystod yr wythnosau canlynol. Ar gyfer bustych, disgynnodd y pris pwysau marw cyfartalog mor isel â 318.3c/kg yn ystod yr wythnos a ddaeth i ben ar 25 Ebrill, ac roedd y prisiau pwysau marw am heffrod a theirw ifainc hefyd yn is. Mae adroddiadau gan y diwydiant yn awgrymu taw anghydbwysedd yn y defnydd o garcasau a achoswyd gan gynnydd sydyn yng ngwerthiant briwgig, ynghyd â cholli rhywfaint o allforion, a achosodd y gostyngiad hwn yn y prisiau i'r ffermwr. Yn ystod y cyfnod hwn, roedd y pris pwysau marw cyfartalog tua 7% yn is nag oedd flwyddyn yn gynharach. Am fod y farchnad buchod difa yn dibynnu'n fwy ar y farchnad allforio a'r sector gwasanaeth bwyd, gostyngodd y prisiau pwysau marw yng Nghymru a Lloegr dros 19c i 209.4c/kg yn ystod wythnos gyntaf y cyfnod clo.

Addasodd y farchnad gig eidion i amodau newydd y farchnad, a dechreuodd prisiau gryfhau, gyda pris pwysau marw cyfartalog am fustych yn cyrraedd brig o 368.9c/kg yn ystod yr wythnos a ddaeth i ben 22 Awst. Bu'r ymgyrch fawr ar gyfer cig eidion yn y DU, a lansiwyd ar y cyd gan y byrddau ardoll, o help i gynyddu'r galw am gig eidion. Ers yr haf, mae'r prisiau pwysau marw am wartheg dethol wedi bod tua 50c yn uwch na'r flwyddyn flaenorol ar gyfartaledd, gyda bustych yn cyrraedd 372.0c/kg yn ystod wythnos olaf mis Tachwedd (15% yn uwch na 2019). Yn yr wythnos yn diweddu 12 Rhagfyr, y pris pwysau marw cyfartalog yng Nghymru a Lloegr ar gyfer bustych oedd 364.4c/kg (-4.2c ar yr wythnos), tra bod heffrod yn 363.4c/kg (-3.5c ar yr wythnos), teirw ifanc yn 347.1c/kg (-2.1c), a gwartheg difa yn 219.7c/kg (+1.3c).

Prisiau Cyfartalog Bustych (pwysau marw) yng Nghymru a Lloegr

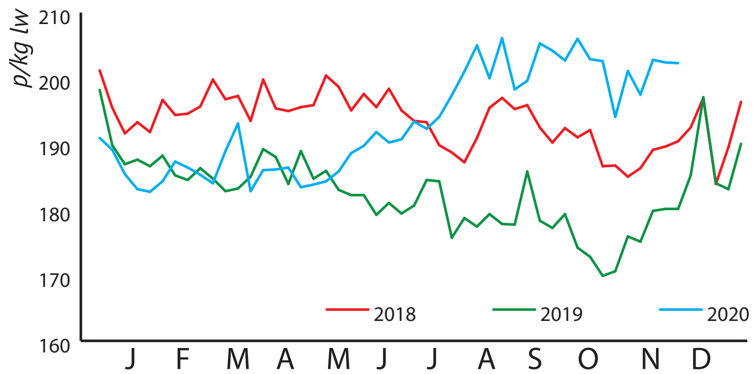

Cyflenwad

Cyrhaeddodd y trwybwn misol o wartheg dethol y brig yn lladd-dai'r DU ym mis Mawrth 2020 pan laddwyd 183,500 o wartheg, sef 10.2% yn fwy na blwyddyn yn gynharach. Ers mis Mawrth, mae'r niferoedd wedi tueddu i fod yn uwch na blwyddyn ynghynt er gwaethaf cyfyngiadau Covid-19 yn rhai o'r unedau prosesu. Lladdwyd cyfanswm o 243,400 o wartheg yn ystod mis Tachwedd - 5.5% yn llai na'r flwyddyn flaenorol. Am y flwyddyn hyd yma (Ion-Tach), mae cyfanswm y gwartheg dethol a laddwyd yn 1.89 miliwn - 1.6% yn fwy nag yn 2019. Nifer yr heffrod a laddwyd sy'n bennaf gyfrifol am y cynnydd hwn; lladdwyd 4.1% yn fwy o heffrod, mewn cymhariaeth â 1.1% yn fwy o fustych. Lladdwyd ychydig yn llai o fuchod difa yn lladd-dai'r DU yn ystod Ebrill/Mai, yn dilyn y cyfnod clo cyntaf, ond wedi hynny tueddwyd i ladd mwy nag yn y cyfnod cyfatebol yn 2019. Hyd mis Tachwedd eleni, lladdwyd 0.7% yn fwy o wartheg difa na'r llynedd. Yn dilyn cynnydd yn nifer y gwartheg dethol a difa a laddwyd, cynhyrchwyd cyfanswm o 855,200 tunnell o gig eidion a chig llo yn ystod y flwyddyn, sef 1.4% yn fwy nag yn 2019.

Gwartheg Dethol a Laddwyd yn y DU

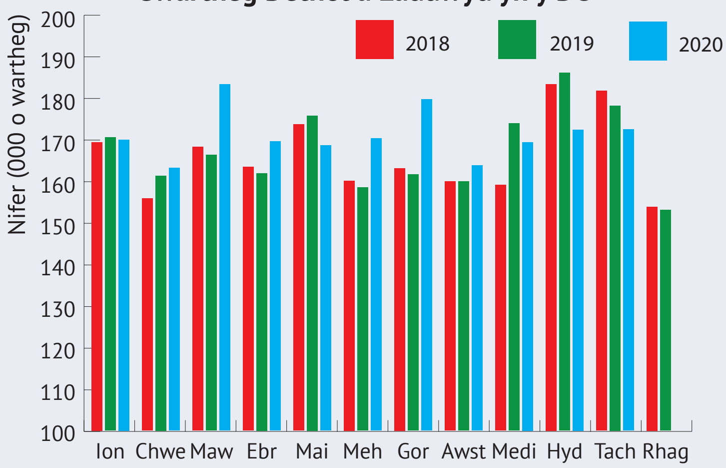

Y Galw

Arweiniodd y prynu panig yn ystod y cyfnod clo cychwynnol ym mis Mawrth, ynghyd â chau'r sector gwasanaeth bwyd bron yn llwyr, at gynnydd yn y gwariant ar y toriadau rhataf o gig eidion - yn enwedig briwgig yn ystod dechrau'r flwyddyn. Roedd y gwariant ar friwgig yn ystod y 4 wythnos a ddaeth i ben 22 Mawrth yn 43% yn uwch nag yn y cyfnod cyfatebol yn 2019 (ffynhonnell: Kantar Worldpanel). Arweiniodd y cynnydd sylweddol yng ngwerthiant briwgig at broblemau anghydbwysedd o ran y defnydd o garcasau cig eidion, a dyna oedd yn gyfrifol i ddechrau am y gostyngiad yn y pris i'r ffermwr. Oherwydd ymgyrchoedd i annog defnyddwyr i brynu'r toriadau premiwm eraill, adferwyd y cydbwysedd, ac roedd y gwariant ar stêcs yn ystod y 12 wythnos hyd at 06 Medi yn 15.9% yn uwch nag yn 2019. Mae cyfanswm y gwariant ar gig eidion yn y flwyddyn hyd at 01 Tachwedd 2020 yn £2.1 biliwn, sef 15.3% yn fwy na'r llynedd, ac mae cyfanswm y cyfaint a werthwyd i fyny 14.6%. Mae'r galw mawr am gig eidion yn ystod y misoedd diwethaf yn un o'r rhesymau am y prisiau da i ffermwyr.

DEFAID

Prisiau'r Farchnad

Mae'r pris pwysau byw cyfartalog am ŵyn dethol yn marchnadoedd yng Nghymru wedi bod yn dda ar y cyfan yn 2020, ac yn ystod y chwarter cyntaf roedd yn tueddu i fod tua 30c yn uwch na'r flwyddyn flaenorol. Yn wahanol i brisiau gwartheg dethol; cafwyd gostyngiad ar unwaith ym mhrisiau ŵyn yn y marchnadoedd pan gyhoeddodd y DU y cyfnod clo cyntaf - cwymp o 50c yn ystod yr wythnos yn diweddu 28 Mawrth i 199.1c/kg. Yn ystod yr wythnosau wedyn, addasodd y farchnad wrth i broseswyr a chyflenwyr newid eu llwybrau cyflenwi ar ôl i'r sector gwasanaeth bwyd gau. Yn ystod yr un cyfnod, cafwyd gostyngiad hefyd ym mhrisiau pwysau byw mamogiaid difa yn y marchnadoedd (gostyngiad o £38 y pen yn ystod yr wythnos a ddaeth i ben ar 28 Mawrth). Oddi ar hynny, mae prisiau mamogiaid difa yng Nghymru wedi gwella ac wedi aros i raddau helaeth yn uwch na blwyddyn ynghynt ac yn uwch hefyd na'r cyfartaledd pum-mlynedd.

Wrth i gadwyn gyflenwi'r farchnad gig oen sefydlogi ac wrth i werthiannau cig oen aros yn gryf, fe adferodd pris ŵyn dethol ar gyfartaledd yn ystod ail chwarter 2020. Yn ystod yr wythnos yn diweddu 23 Mai cafwyd y cyfartaledd uchaf o 263.3c/kg yn y marchnadoedd da byw (11% yn uwch na'r flwyddyn flaenorol), ac arhosodd y pris cyfartalog yn gymharol sefydlog yn ystod y trydydd chwarter ac i mewn i'r pedwerydd chwarter. Mae'r pris cyfredol yn 27.2c yn uwch nag ydoedd flwyddynyn ôl ac yn 44.3c yn uwch na'r cyfartaledd pum-mlynedd (cyfartaledd 2015-19: 170.9c/kg). Pris cyfartalog y mamogiaid difa ym marchnadoedd da byw Cymru oedd £61.10 y ddafad, sef £3.80 yn is na'r wythnos flaenorol a thua £1.30 y famog yn uwch nag yn yr wythnos gyfatebol y llynedd.

Prisiau ŵyn Dethol (SQQ) ym Marchnadoedd Da Byw Cymru

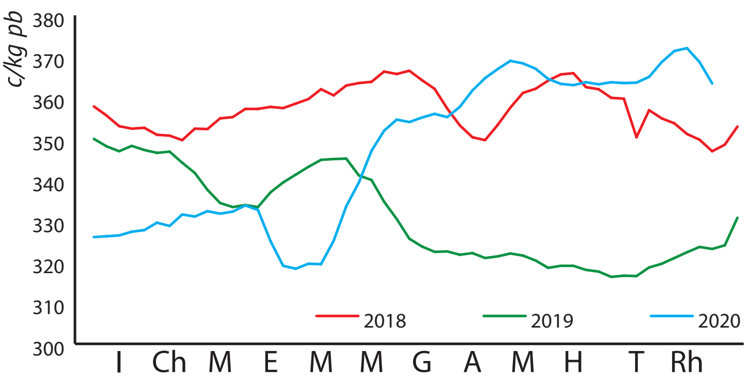

Cyflenwad

Lladdwyd llai o ŵyn dethol yn lladd-dai'r DU yn ystod chwarter 1 (-4.6%) a chwarter 2 (-5.0%), ond lladdwyd 6.0% yn fwy nag yn 2019 yn ystod chwarter 3. Cafwyd y trwybwn misol uchaf yn ystod mis Gorffennaf, pan laddwyd 1.29 miliwn o ŵyn - 18.5% yn fwy na'r flwyddyn flaenorol. Yn ystod y flwyddyn hyd yma, mae cyfanswm yr ŵyn dethol a laddwyd (sef 11.8 miliwn) yn 1.8% yn is nag yn y cyfnod cyfatebol yn 2019, ac mae'n cyfrif am bron i 90% o'r holl ddefaid a laddwyd. Mae canlyniadau dros dro Arolwg Mehefin y DU yn awgrymu bod nifer yr ŵyn a anwyd yn 2020 yn debyg i'r nifer y llynedd, a bod nifer yr ŵyn a laddwyd rhwng mis Mai a mis Tachwedd 2020 yn 0.6% yn uwch - sy'n awgrymu y gallem weld llai o gyflenwad yn ystod y misoedd nesaf wrth gymhaur a'r flwyddyn cynt.

Mae nifer y defaid difa sy'n cael eu lladd wedi tueddu i fod yn is na blwyddyn ynghynt ar gyfer pob mis eleni, ar wahân i fis Gorffennaf pan gynhaliwyd yr ŵyl Fwslimaidd Eid al-Adha ar ddiwedd y mis, pan oedd y nifer yn 3.6% yn uwch. O ganlyniad, lladdwyd 15.1% yn llai o ddefaid difa yn ystod y flwyddyn hyd yma nag yn 2019, a 9.5% yn llai nag yn 2018. Ym mis Tachwedd, lladdwyd 7.7% yn llai o ddefaid nag yn 2019, sef cyfanswm o 1.27 miliwn. Yn dilyn gostyngiad yn nifer yr ŵyn dethol a defaid difa a gafodd eu hanfon i'w lladd, roedd nifer y defaid a laddwyd mewn lladd-dai yn y DU rhwng mis Ionawr a mis Tachwedd (sef 13.07 miliwn) yn 3.3% yn is nag yn y cyfnod cyfatebol yn 2019. Fel canlyniad, cynhyrchwyd 4.8% yn llai o gig defaid yn 2020 nag yn y mis cyfatebol y llynedd (cyfanswm o 267,300 tunnell).

Ŵyn Dethol a Laddwyd yn y DU

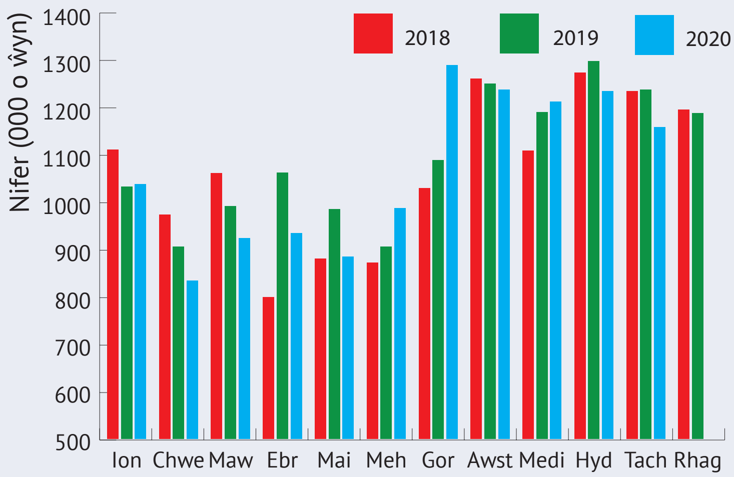

Y Galw

Cyhoeddodd y DU y cyfnod clo cyntaf ychydig wythnosau cyn y Pasg, ac roedd y sector gwasanaeth bwyd yn wynebu bod ar gau bron yn llwyr yn ystod y cyfnod. Er bod gwerthiant cig oen fel arfer ar ei uchaf yn ystod y Pasg, roedd y galw am gig oen yn isel eleni. Roedd cyfanswm y gwariant ar gig oen yn ystod y 4 wythnos hyd at 19 Ebrill yn 15.0% yn is na blwyddyn ynghynt, ac roedd y cyfaint i lawr 21.1% (ffynhonnell: Kantar Worldpanel). Coesau cig oen oedd y gyfran uchaf o werthiannau yn ystod y cyfnod hwn o bedair wythnos yn 2019 (61%), ond roeddent yn cyfrif am ddim ond 53% o'r gwerthiannau yn ystod y Pasg 2020 am fod defnyddwyr wedi newid i olwythion cig oen oherwydd y cyfyngiadau ar gynulliadau a dathliadau teuluol mawr. Oddi ar y Pasg, mae'r gwariant ar gig oen yn y sector manwerth ym Mhrydain wedi bod yn gyson, gyda chyfanswm y gwariant yn ystod y flwyddyn hyd at 04 Hydref yn 7.9% yn uwch na'r flwyddyn flaenorol.

Er bod cig oen ar y cyfan yn gwneud yn dda, mae gwerthiant coesau cig oen yn ystod y flwyddyn hyd yma wedi gostwng 8.0% mewn cymhariaeth â'r flwyddyn flaenorol. Ers i'r DU ddechrau ar gyfnod clo ddiwedd mis Mawrth, mae cigyddion wedi bod yn gwneud yn dda - yn enwedig gyda gwerthiant cig oen. Mae cyfanswm y gwariant ar gig oen mewn siopau cig yn ystod y flwyddyn hyd yma yn 33.0% yn uwch na'r llynedd a chafodd 26.9% yn fwy ei werthu. Mae'r duedd hon yn awgrymu bod defnyddwyr wedi newid eu harferion siopa oherwydd y pandemig, gan brynu mewn siopau bach lleol.

MOCH

Prisiau'r Farchnad

Ers diwedd 2019, mae'r pris pwysau marw cyfartalog am foch wedi bod yn dda ac wedi parhau i fod yn wydn i raddau helaeth yn ystod y cyfnod clo cychwynnol yn y DU. Am fod y sector porc yn gymharol fach yng Nghymru, mae prisiau'r farchnad am foch yng Nghymru (a'r DU) yn tueddu i gael eu dylanwadu gan yr hyn sy'n digwydd yn fyd-eang. Cafwyd y cynnydd ym mhrisiau moch yn ystod hanner cyntaf 2020 am fod cynnydd sylweddol yn y galw am borc o wledydd Asia yn dilyn yr achosion o Glwy Affricanaidd y Moch (ASF) a laddodd dros 60% o'r genfaint foch yn Tsieina. Yn ystod mis Ionawr, cyfartaledd yr Holl Brisiau Moch (manyleb yr UE) oedd 164.0c/kg, gyda'r cyfartaledd hwn yn cynyddu bron 5c yn ystod hanner cyntaf 2020 i gyrraedd brig o 168.7c/kg yn ystod yr wythnos a ddaeth i ben ar 11 Mehefin - 13.8c yn uwch na'r flwyddyn flaenorol. Oddi ar hynny, fodd bynnag, mae'r cyfartaledd wedi bod yn disgyn bob wythnos. Mae sawl peth yn rhoi pwysau ar y farchnad borc yn y DU. Yn gyntaf, mae adroddiadau gan y diwydiant yn awgrymu bod Tsieina yn adfer ei chenfaint foch yn gyflym yn dilyn epidemig ASF. Felly, bydd y galw am borc (a chig arall) gan Tsieina yn lleihau wrth i'r wlad ddod yn fwy hunangynhaliol unwaith yn rhagor. Yn ogystal â gostyngiad yn y galw, nododd yr Almaen (yr allforiwr porc mwyaf yn yr UE) fod achosion o'r clwy yn ei baeddod gwyllt. Mae hyn yn amharu'n sylweddol ar gadwyn gyflenwi'r Almaen, gyda gorgyflenwad o borc ar ei marchnad gartref oherwydd colli rhai marchnadoedd allforio, fel Tsieina. O ganlyniad, mae yna bwysau ar y sector porc yn yr Almaen, ac mae hefyd bwysau ar farchnadoedd porc eraill yn fyd-eang (gan gynnwys y DG). Mae adroddiadau gan y diwydiant hefyd yn awgrymu bod Covid-19 yn dal i gyfyngu ar nifer y staff sydd ar gael mewn rhai unedau prosesu yn y DU, a bod carcasau'n drymach am fod y moch yn gorfod cael eu cadw'n hwy cyn bod modd eu lladd.

Pris Cyfartalog yr Holl Foch (Manyleb yr UE) ym Mhrydain

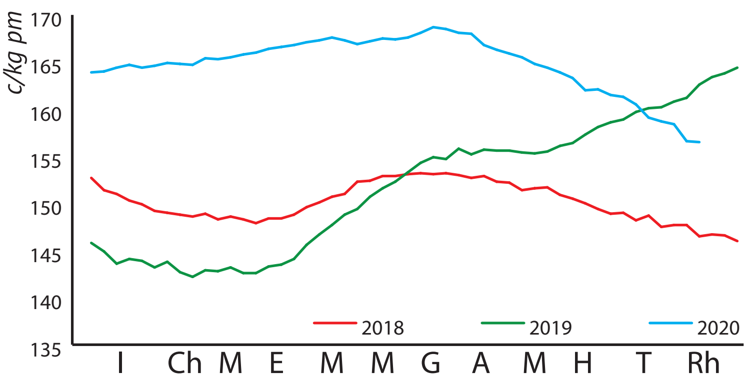

Yn ystod ail hanner 2020, mae prisiau moch wedi gostwng dros 10c, gyda'r cyfartaledd yn gostwng yn is na blwyddyn ynghynt am y tro cyntaf yn 2020 yn ystod yr wythnos a ddaeth i ben ar 07 Tachwedd. Roedd prisiau'r holl foch (manyleb yr UE) ym Mhrydain yn 156.5c/kg yn yr wythnos yn diweddu 05 Rhagfyr - 0.1c yn is nag yn yr wythnos flaenorol.

Doedd y pris cyfartalog am berchyll 30kg yng ngwledydd Prydain ddim ar gael ar gyfer yr wythnos a ddaeth i ben ar 05 Rhagfyr, tra roedd y pris cyfartalog am berchyll 7kg yn £39.57 y mochyn, sef 0.01c yn uwch nag yn yr wythnos flaenorol.

Cyflenwad

Mae nifer misol y moch heb fagu a laddwyd yn lladd-dai'r DU wedi amrywio yn ystod 2020. Roedd y niferoedd a laddwyd mor isel â 797,000 yn ystod mis Mai (12.8% yn is na blwyddyn ynghynt), a chyrraedd brig o 980,700 ym mis Hydref - a oedd yn 2.1% yn is na blwyddyn ynghynt. Ym mis Tachwedd, lladdwyd 5.5% yn llai na'r llynedd, sef cyfanswm o 908,700. Drwyddi draw, mae cyfanswm y moch heb fagu a laddwyd yn ystod y flwyddyn (hyd at fis Tachwedd) yn debyg i'r hyn ydoedd y flwyddyn flaenorol, sef 10.0 miliwn o foch (cynnydd o 0.2% o'r naill flwyddyn i'r llall). Moch heb fagu oedd 98% o'r holl foch a laddwyd hyd yma eleni. Am fod niferoedd y ddau gategori (moch heb fagu, a hychod a baeddod) heb newid fawr ddim ers y llynedd, roedd cyfanswm y moch a laddwyd rhwng Ionawr a Thachwedd 2020 yn 10.2 miliwn - 0.2% yn uwch nag yn y cyfnod cyfatebol yn 2019. Mae carcasau yn y DU wedi bod ychydig yn drymach o'u cymharu â'r flwyddyn flaenorol, ac felly mae pwysau'r porc a gynhyrchwyd hyd yma eleni (sef 898,100 tunnell) yn 2.3% yn fwy na'r llynedd.

Moch Heb Fagu a Laddwyd yn y DU

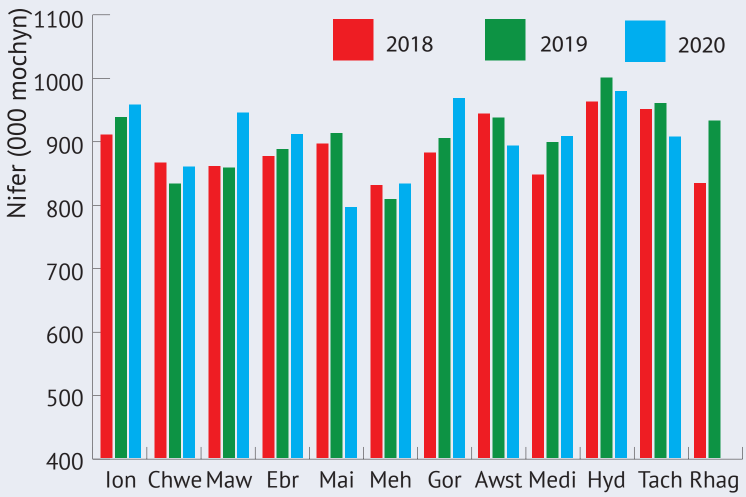

Y Galw

Yn ystod y cyfnod clo cychwynnol yn y DU, roedd y galw am borc yn dal i fod yn gryf er gwaethaf colli'r sector gwasanaeth bwyd. Yn y 24 wythnos a ddaeth i ben ar 09 Awst, roedd cyfanswm y gwariant ar borc yn 13% yn uwch na'r flwyddyn flaenorol - i raddau helaeth oherwydd gwerthiant bacwn a selsig. Am fod defnyddwyr yn gorfod treulio mwy o amser gartref, bu cynnydd sylweddol yn nifer y brecwastau a gafodd eu coginio a'u bwyta yn y cartref a helpodd hyn i gynyddu'r galw am rai cynhyrchion porc wedi'u prosesu (ffynhonnell: Kantar Worldpanel).